

Hlavnice

Kraj: Moravskoslezský

Správní obvod: Opava

Nadmořská výška: 388 m n. m.

Počet obyvatel: 687

Adresa URL: www.obechlavnice.cz

Okres: Opava

GPS souřadnice: 49.924391N, 17.727857E

První pís. zmínka: 1250 (774 let)

PSČ: 747 52

Památky a zajímavosti Hlavnice

V obci je několik kaplí a kapliček, např. sv. Floriána, fara, zvony, pozoruhodná je i věž kostela. Kostel je zasvěcen Nejsvětější Trojici Boží, tento název nese od roku 1776. Byl vybudován v letech 1773 - 1776 na místě zbořeného dřevěného kostela. Dále je v Hlavnici zámek. Byl postaven v empírovém slohu, později však byly na něm provedeny zásadní stavební úpravy, které téměř setřely klasicistní ráz. Ve dvoře zámku se zachovaly tři budovy v původním slohu, konírna, kočárna a budova původního skladu potravin, především ovoce.

Necelý kilometr za obcí Hlavnice ve směru na Horní Benešov stojí v poli dvě samoty. U první stával Grossův větrný mlýn, písemně doložený již v roce 1879. Dne 1. srpna 1960 mlýn zapálil při bouři blesk a protože v místě byl nedostatek vody, nedokázali ho hasiči zachránit. Obytná část Grossova mlýna dosud stojí a vlastní ho potomci posledního mlynáře Karla Grosse, který zemřel ve věku 92 let v roce 1988.

U druhé samoty stojí dodnes druhý větrný mlýn sloupového či beraního typu nazývaný podle původních majitelů Raabův mlýn. V současné době již není schopen mlít, neboť chybí vnitřní zařízení. Původní obydlí mlynářů bylo zbouráno v šedesátých letech, zůstala stát jen stodola. Raabův větrný mlýn byl postaven v roce 1810 v nadmořské výšce 410 metrů. V roce 1929 se stal majitelem Jan Raab. Ještě v roce 1953, kdy se jeho majitelem stala rodina Vincence Jaroně, byl mlýn plně funkční. V následujících letech pečovalo o stavbu Vlastivědné zařízení okresu Opava se sídlem v Hradci nad Moravicí a v roce 1973 přešel mlýn pod Správu zámku v Hradci nad Moravicí. Mlýn byl již ve velmi špatném stavu. O záchranu se postaralo Jednotné zemědělské družstvo z Kravař na Hlučínsku. Mlýn byl v roce 1974 opatřen novými křídly, znovu zastřešen, vnitřní zařízení však již nebylo opraveno. V roce 1985 převedlo Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody v Ostravě jako správce nemovitých zařízení hospodářskou smlouvou mlýn do vlastnictví Jednotného zemědělského družstva Hlavnice.

V roce 1986 se o starý větrný mlýn začal zajímat MUDr. Milan Hrabánek spolu s partou mladých lidí. Vytvořili základní organizaci Českého svazu ochránců přírody, jejíž hlavní činností se stala ochrana starého hlavnického větrného mlýna včetně přilehlých objektů. Projekt na ochranu a opravu celého objektu, předložený státním orgánům, byl přijat. Parta získala dotace od státu i zemědělských družstev a dala se do práce. Do roku 1992 odvedla obrovský kus práce. V rámci celostátní akce Brontosaurus jim pomohli s opravami mladí lidé z celé republiky. Z původní zástavby, kterou tvořil obytný dům, výměnek, chlévy, stodola a větrný mlýn, stál v roce 1986 pouze mlýn a stodola. V rámci

adaptace v dalších letech vznikla obytná mlynářská chalupa pro muzejní účely. Ve druhém podlaží byly vytvořeny ubytovací kapacity pro turisticko - přírodovědné oddíly dětí a mládeže z celé ČR. Součástí areálu se staly špýchary z 19. století, které dotvářejí atmosféru budoucího malého skanzenu a základny pro děti a mládež. V Kobeřicích na Hlučínsku totiž stávaly na jedné louce původní špýchary v zachovalém stavu, které kdysi sloužily k uskladnění obilí. Měly se stát základem přírodního skanzenu slezské lidové architektury. Jenže člověk míní a osud mění. Louka musela být v rámci restituce vrácena původnímu majiteli a tak ještě než začal sloužit skanzen svému účelu, zanikl. Do řešení se v roce 1992 vložila 16. základní organizace Větrný mlýn ČSOP a spolu s Okresním úřadem v Opavě zajistili přestěhování špýcharů do Hlavnice na pozemek větrného mlýna.

Tesařská firma z Lesních Albrechtic pod odborným vedením rožnovské firmy rozebrala oba špýchary na jednotlivé části a poškozené díly nahradila novými. Na místě určené v Hlavnici opět špýchary poskládali do původní podoby. Hlavnický pozemek starého mlýna byl tedy doplněn o dva dvoupatrové špýchary z roku 1856, které představují typické hospodářské budovy opavských statků 19. století. Brzy nato přibyl ke dvěma špýcharům třetí z Loděnic.

O restituci usedlosti i pozemku, na němž stojí větrný Raabův mlýn, požádali dva restituenti. Na pozemek si dělají nárok nejen potomci původních majitelů Raabovi - Košárkovi v zastoupení paní Markéty Košárkové z Mladecka, ale také potomci rodiny Jaroňovy z Hlavnice, která získala usedlost i pozemek přidělem podle "Benešova dekretu" č. 12 Sb., o konfiskaci, těsně po válce. Jaroňovi předali státu usedlost na základě prohlášení o vzdání se přidělu v únoru 1964 s mlýnem v neudržovaném stavu. V roce 1988 získala hospodářskou smlouvou tento pozemek Základní organizace č. 16 Českého svazu ochránců přírody do trvalého užívání. Podmínkou převzetí bylo, že ČSOP naplní záměr své činnosti, tzn. adaptaci a rekonstrukci celého areálu větrného mlýna v podobu zemědělského muzea se zaměřením na vývoj mlynářství na Opavsku. Tento záměr byl ukončen restitucí.

Větrný mlýn v Hlavnici začíná opět chátrat. Zda bude již potřetí zachráněn závisí na rychlosti rozhodnutí Pozemkového úřadu v Opavě. Mladí lidé ještě mají chuť mlýn nejen zachránit, ale i povýšit jeho hodnotu vytvořením muzea větrného mlynářství v našem regionu.

Raabův větrný mlýn v Hlavnici měl z technického hlediska několik zvláštností, o nichž je vhodné se zmínit. Je zajímavé, že i Choltický větrný mlýn má v konstrukci některé prvky, které vybočují z pravidel, používaných při stavbách větrných mlýnů. Zřejmě se u obou mlýnů projevoval vliv budování větrných mlýnů v nedalekém Polsku. V odborné literatuře jsou uváděny následující zvláštnosti:

Větrné kolo má u všech mlýnů čtyři křídla. Aktivní plocha je převážně rovinná, skloněná k vertikální rovině kolmé na hřídel větrného kola pod úhlem 17 - 20 °. Raabův a Choltický mlýn jsou výjimečné, protože plochy křídel jsou složeny ze dvou rovin, které vzájemně svírají úhel asi 25 °. Průměr větrného kola se pohybuje u většiny mlýnů okolo 15 metrů, Choltický mlýn má větrné kolo největší o průměru 17,28 metrů. Činná plocha jednoho křídla bývá 10 - 12 m², hlavnický mlýn má nejvíce, 16,7 m².

Většinou je u mlýnů smysl otáčení proti otáčení hodinových ručiček (posuzováno z pohledu na větrné kolo zepředu, ve směru větru). U Raabova mlýna je otáčení ve směru hodinových ručiček. U sloupcových mlýnů bývá zpravidla jen jedno mlýnské složení pro pohon jedné dvojice mlýnských kamenů. Raabův mlýn opět patří k výjimkám. Měl dvě mlýnská složení, k pohonu bylo použito dvou dvojic mlecích kamenů při použití dvou palečných kol na jedné hřídeli. Tento způsob neobvyklé

konstrukce svědčí o proniknutí konstrukce polských mlýnů z oblasti polského Slezska, kde se dvě palečná kola vyskytovaly dost často. V Cholticích byla k palečnému kolu připojena ze strany větrného kola velká řemenice, jejíž účel není známý.

Průměry běhounů a spodních mlecích kamenů se pohybují v rozmezí od 1000 do 1200 mm. Největší průměry obou kamenů byly zjištěny v Cholticích, 1420 mm, a v Raabově mlýně 1340 mm.

